

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Hodowca owiec

(612104)

Hodowcy zwierząt gospodarskich i domowych

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Hodowca owiec (612104)

Hodowcy zwierząt gospodarskich i domowych

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Hodowca owiec (612104)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [601]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): <https://pixabay.com/pl/photos/owca> [dostęp: 31.03.2019].

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	8
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	9
3.1. Zadania zawodowe	9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie chowu i hodowli owiec.....	10
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Prowadzenie chowu i hodowli owiec	11
3.4. Kompetencje społeczne.....	12
3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	13
3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	13
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	13
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	13
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	14
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	16
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	16
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	17
7. SŁOWNIK POJĘĆ	19
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	19
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	22

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Hodowca owiec 612104

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Gazda.
- Owczarz.
- Pracownik obsługi owiec.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 6121 Livestock and dairy producers.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w maju 2019 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Barbara Arciszewska – KOWEŻiU, Warszawa.
- Adam Gajda – Doradca Consultants Ltd. sp. z o.o., Gdynia.
- Anna Łukaszek – Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Ornontowice.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Anna Będzińska – Doradca Consultants Ltd. sp. z o.o., Gdynia.
- Sebastian Bieszke – Doradca Consultants Ltd. sp. z o.o., Gdynia.
- Wojciech Gostomski – Doradca Consultants Ltd. sp. z o.o., Gdynia.
- Joanna Gralak-Merchel – Doradca Consultants Ltd. sp. z o.o., Gdynia.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Tadeusz Budzisz – Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego, Stare Lubiejewo.
- Marek Przybyłek – Gospodarstwo Specjalistyczne, Samborowo.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Marek Rudziński – Zespół Szkół Agrotechnicznych i Gospodarki Żywnościowej, Radom.
- Monika Szymańska – Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2019 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU**2.1. Synteza zawodu**

Hodowca owiec planuje, organizuje, wykonuje prace związane z chowem⁵ i hodowlą⁸ owiec oraz zbytem zwierząt żywych, produktów owczych (wełny, mleka) i owczarskich (skór, mięsa, serów).

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania**Opis pracy**

Hodowca owiec prowadzi chów i hodowlę owiec oraz pozyskuje produkty owczarskie. Dbą o stan techniczny budynków inwentarskich² oraz maszyn i urządzeń stosowanych w chowie i hodowli owiec. Troszczy się o dobrostan zwierząt⁷, zapewniając podstawowe potrzeby w zakresie żywienia, dostępu do wody, przestrzeni życiowej, towarzystwa innych zwierząt, leczenia, higieny, utrzymania mikroklimatu pomieszczeń, warunków świetlnych. Dbą także o prawidłowy rozród zwierząt i utrzymanie optymalnych warunków chowu i hodowli.

Sposoby wykonywania pracy

Praca **hodowcy owiec** polega m.in. na:

- przygotowywaniu budynków inwentarskich do chowu,
- przygotowywaniu pasz dla zwierząt,
- dobieraniu zwierząt do prowadzenia chowu w zależności od kierunku hodowli,
- wykonywaniu prac związanych z żywieniem, rozrodem oraz pielęgnacją owiec,
- wykonywaniu doju i przechowywaniu produktów pochodzenia owczarskiego,
- wykonywaniu prac związanych z higieną owiec,
- rozpoznawaniu objawów chorobowych owiec,
- utrzymywaniu odpowiedniego stanu technicznego budynków inwentarskich,
- prowadzeniu sprzedaży zwierząt oraz produktów pochodzenia owczarskiego,
- dezynfekowaniu⁶ urządzeń stosowanych w chowie owiec i wytwarzaniu produktów pochodzenia owczarskiego,
- dobieraniu i obsługiwaniu narzędzi, maszyn i urządzeń wykorzystywanych w chowie i hodowli owiec oraz wytwarzaniu produktów pochodzenia owczarskiego,
- prowadzeniu dokumentacji chowu owiec,
- organizowaniu sprzedaży produktów pochodzenia owczarskiego.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2 i 3.3. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Praca **hodowcy owiec** może odbywać się w budynkach inwentarskich, pomieszczeniach do przygotowywania i magazynowania pasz lub na wolnym powietrzu. Praca może być częściowo wykonywana w pomieszczeniach biurowych (np. prowadzenie dokumentacji). Pomieszczenia, gdzie wykonywana jest praca, posiadają zazwyczaj oświetlenie dzienne i sztuczne oraz instalacje wentylacyjne.

Hodowca owiec podczas wykonywania zadań w budynkach inwentarskich przebywa w mikroklimacie dostosowanym do potrzeb zwierząt. Praca hodowcy owiec jest wykonywana w różnych pozycjach ciała, podczas prac biurowych i przemieszczania w pojazdach jest to pozycja siedząca, a pozostałe prace wymagają pozycji stojącej.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Hodowca owiec w działalności zawodowej wykorzystuje:

- wyposażenie budynków inwentarskich (np. urządzenia grzewcze, wentylacyjne, oświetlenie, karmidła, poidła),
- środki transportowe (np. ciągniki rolnicze, wózki transportowe),
- maszyny i urządzenia do przygotowywania i zadawania pasz (np. paśniki, mieszalniki pasz, wozy paszowe),
- urządzenia do usuwania odchodów,
- urządzenia do mycia i dezynfekcji pomieszczeń,
- maty dezynfekujące,
- elektryczne nożyce i maszynki do strzyżenia owiec,
- zestawy do pielęgnacji racic,
- urządzenia do doju i wstępnej obróbki mleka,
- maszyny i urządzenia do produkcji, pakowania i przechowywania sera,
- maszyny i urządzenia do pielęgnacji trwałych użytków zielonych,
- maszyny i narzędzia do uprawy gleby pod rośliny pastewne,
- maszyny i narzędzia do siewu, pielęgnacji i zbioru roślin pastewnych,
- środki ochrony indywidualnej¹⁴ i zbiorowej¹⁵.

Organizacja pracy

Hodowca owiec w zależności od wielkości stada i kierunku produkcji pracuje w różnych godzinach. Ze względu na specyfikę zawodu hodowca owiec pracuje również w dni wolne i święta. Hodowca owiec może wykonywać czynności samodzielnie lub w zespole pracowników. Najczęściej jest on właścicielem stada zwierząt lub pracownikiem w gospodarstwie zajmującym się chowem owiec. Typowym sposobem porozumiewania się hodowcy owiec z przełożonym, współpracownikiem jest forma ustna.

Praca hodowcy owiec jest na ogół pracą rutynową wykonywaną w miejscu pracy. W związku z sezonowością oraz okresem żywienia owiec zmienia się intensywność prowadzonych prac oraz asortyment przetwarzanych surowców i produkowanych wyrobów. Wiąże się z tym konieczność odpowiedniego dostosowania procesu technologicznego i możliwość zmian w organizacji pracy, w tym przesuwania pracowników na inne stanowiska i powierzanie im innych zadań.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Podstawowymi zagrożeniami związanymi z wykonywaniem pracy w zawodzie **hodowca owiec** są:

- zapylenie powietrza, alergeny¹ oraz gazy (amoniak, dwutlenek węgla, siarkowodór),
- preparaty chemiczne do dezynfekcji stosowane w chowie owiec,
- mikroorganizmy chorobotwórcze pochodzenia zwierzęcego,
- śliskie nawierzchnie zanieczyszczone odchodami zwierząt,
- zmienne warunki atmosferyczne,
- ostre krawędzie maszyn i urządzeń powodujące skaleczenia,
- przeciążenie układu ruchu podczas przenoszenia ciężkich materiałów,
- hałas (związany z pracą maszyn i urządzeń).

Do występujących w zawodzie chorób możemy zaliczyć:

- choroby układu oddechowego,
- choroby uczuleniowe,
- reakcje alergiczne¹¹,
- podrażnienia oczu i skóry,
- choroby odzwierzęce⁴,
- choroby układu kostno-stawowego,
- schorzenia układu naczyniowego i nerwowego.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **hodowca owiec** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- silna budowa ciała,
- ogólna wydolność fizyczna,
- sprawność narządu słuchu,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność zmysłu węchu,
- sprawność zmysłu smaku,
- sprawność zmysłu dotyku,
- sprawność układu mięśniowego,
- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność narządu równowagi,
- sprawność układu oddechowego;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- ostrość słuchu,
- powonienie,
- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ostrość wzroku,
- rozróżnianie barw,
- spostrzegawczość,
- zmysł równowagi,
- czucie dotykowe,
- czucie smakowe,
- zręczność rąk,
- zręczność palców;

w kategorii sprawności i zdolności

- dobra organizacja pracy własnej,
- zdolność koncentracji uwagi,
- rozumowanie logiczne,
- podzielność uwagi,
- współdziałanie i współpraca w zespole (grupie),
- uzdolnienia techniczne,
- zdolność podejmowania szybkich i trafnych decyzji;

w kategorii cech osobowościowych

- gotowość do pracy w nieprzyjemnych (różnych) warunkach środowiskowych,
- gotowość do pracy indywidualnej,
- empatia do zwierząt,
- cierpliwość,
- dokładność,
- odporność emocjonalna,
- radzenie sobie ze stresem,
- odpowiedzialność,
- opanowanie,
- rzetelność,
- samodzielność,
- odwaga,
- samokontrola,
- sumienność,
- wysoka samodyscyplina,
- odpowiedzialność proekologiczna.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.4. Kompetencje społeczne; 3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Do pracy w zawodzie **hodowca owiec** wymagany jest ogólny dobry stan zdrowia, sprawność fizyczna, prawidłowy wzrok oraz sprawność zmysłu dotyku. Pod względem wydatku energetycznego praca w tym zawodzie należy do prac średnio ciężkich. Nie występują w niej specyficzne obciążenia umysłowe.

Do przeciwwskazań uniemożliwiających pracę w zawodzie hodowca owiec można zaliczyć:

- alergie i uczulenia,
- choroby ograniczające ruchy rąk lub nóg np. reumatyzm,
- omdlenia,
- przewlekłe choroby płuc, oskrzeli,
- padaczkę,
- wady serca uniemożliwiające wykonywanie ciężkich prac fizycznych.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2019 r.) w zawodzie **hodowca owiec** brak jest formalnych wymagań dotyczących poziomu wykształcenia. Do podjęcia pracy w zawodzie hodowca owiec preferowane jest wykształcenie zawodowe (branżowa szkoła I stopnia – dawniej zasadnicza szkoła zawodowa) w zawodzie pokrewnym – rolnik lub średnie w zawodzie technik rolnik lub technik agrobiznesu.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

W zawodzie **hodowca owiec** nie występują specyficzne wymagania w zakresie tytułów zawodowych, kwalifikacji i uprawnień dla kandydata do pracy. Podjęcie pracy w zawodzie hodowca owiec ułatwia posiadanie tytułu:

- rolnik – uzyskanego na podstawie ukończonego kwalifikacyjnego kursu zawodowego RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej, zdanego egzaminu przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną oraz posiadanego wykształcenia ogólnego na poziomie branżowej szkoły I stopnia (dawniej zasadniczej szkole zawodowej),
- technik rolnik – uzyskanego na podstawie ukończenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej i RL.16 Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej i zdania egzaminów przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną oraz posiadania wykształcenia ogólnego na poziomie średnim,
- technik agrobiznesu – uzyskanego na podstawie ukończenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej i RL.07 Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie i zdania egzaminów przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną oraz posiadania wykształcenia ogólnego na poziomie średnim.

Preferowanym uprawnieniem do podjęcia pracy w zawodzie jest posiadanie prawa jazdy kategorii T, które zezwala na kierowanie: ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym; zespołem pojazdów złożonym z ciągnika rolniczego z przyczepą (przyczepami) lub pojazdem wolnobieżnym z przyczepą (przyczepami); pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM (motorowerem oraz czterokołowcem lekkim) oraz kategorii B.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Hodowca owiec na początku ścieżki rozwoju zawodowego zwykle pracuje jako pracownik fizyczny przy obsłudze stada zwierząt. Po uzyskaniu odpowiedniego wykształcenia i nabyciu doświadczenia zawodowego, może pełnić funkcję kierownika gospodarstwa produkcji zwierzęcej.

Hodowca owiec, który ukończył branżową szkołę I stopnia (dawniej zasadniczą szkołę zawodową), może podwyższyć swoje kwalifikacje zawodowe poprzez:

- doskonalenie swoich kompetencji zawodowych uczestnicząc w specjalistycznych kursach i szkoleniach z zakresu hodowli owiec,
- rozszerzenie swoich kompetencji zawodowych przez podejmowanie kształcenia i/lub szkolenia w zawodach pokrewnych,
- uzupełnianie kwalifikacji zawodowych wraz z rozwojem kariery,
- kontynuację kształcenia – pracownik posiadający wykształcenie średnie, po zdaniu matury, może kontynuować naukę na studiach wyższych o kierunku zootechnicznym lub rolniczym.

W wyniku doskonalenia umiejętności zawodowych będących efektem samokształcenia, uczestnictwa w kursach organizowanych przez producentów wyposażenia budynków inwentarskich oraz producentów pasz lub wyspecjalizowane firmy szkoleniowe, istnieje możliwość doskonalenia własnego warsztatu pracy przez wdrażanie nowoczesnych technologii produkcji hodowli owiec.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (2019 r.) w zawodzie **hodowca owiec** nie ma możliwości potwierdzania kompetencji zawodowych w edukacji formalnej.

Hodowca owiec może potwierdzić swoje kompetencje w zawodach pokrewnych poprzez zdanie egzaminów przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną w ramach kwalifikacji: RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej, RL.07 Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie, RL.16 Organizowanie i nadzorowanie produkcji rolniczej.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **hodowcy owiec** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Technik rolnik ^S	314207
Technik agrobiznesu ^S	331402
Dojarz	612101
Hodowca bydła	612102
Hodowca koni	612103
Hodowca trzody chlewnej	612105
Hodowca zwierząt domowych	612106
Hodowca zwierząt futerkowych	612107
Juhas	612108
Kierownik gospodarstwa produkcji zwierzęcej	612109
Hodowca inwentarza mieszanego	612111
Baca	613001
Rolnik ^S	613003

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **hodowca owiec** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Przygotowywanie pomieszczeń do chowu i hodowli owiec.
- Z2 Przygotowywanie pasz dla owiec.
- Z3 Zagospodarowywanie odchodów i odkażanie pomieszczeń oraz dezynfekowanie urządzeń.
- Z4 Planowanie rodzaju i wielkości produkcji owczarskiej.
- Z5 Realizowanie chowu i hodowli owiec.
- Z6 Planowanie rozrodu i prowadzenie odchowu jagniąt.
- Z7 Organizowanie sprzedaży żywych zwierząt, mięsa, wełny, skór i serów.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie chowu i hodowli owiec

Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie chowu i hodowli owiec obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Przygotowywanie pomieszczeń do chowu i hodowli owiec	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Wymagania techniczne dotyczące budynków inwentarskich; - Zasady i przepisy BHP, ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska oraz ergonomii w zakresie zorganizowania stanowiska pracy; - Czynniki wpływające na kształtowanie warunków mikroklimatycznych w budynkach inwentarskich; - Wymagania i normy w zakresie warunków utrzymywania zwierząt hodowlanych; - Rodzaje i sposób wykorzystania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych.	- Dobierać wyposażenie techniczne do budynków inwentarskich w zależności od kierunku chowu i hodowli; - Stosować zasady i przepisy BHP, ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska oraz ergonomii w zakresie zorganizowania stanowiska pracy; - Kontrolować czynniki kształtujące mikroklimat wewnątrz budynków inwentarskich (temperatura, wilgotność, wentylacja, jakość ściółki) w zależności od wieku i rasy¹⁰ owiec; - Stosować normy zagęszczenia obsady zwierząt w budynkach i kojcach; - Dobierać środki ochrony indywidualnej i zbiorowej stosowane podczas realizacji zadań zawodowych.

Z2 Przygotowywanie pasz dla owiec	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Normy żywienia owiec; - Składniki pasz dla owiec; - Znaczenie wartości pokarmowej pasz; - Zasady przygotowania dawek pokarmowych dla owiec; - Zasady działania i obsługi maszyn i urządzeń do przygotowywania pasz; - Zasady przechowywania pasz w gospodarstwie; - Zasady wypasu pastwiskowego; - Zasady uprawy roślin paszowych; - Zasady uprawy trwałych użytków zielonych.	- Stosować normy żywienia owiec; - Dobierać składniki pasz dla owiec; - Określać znaczenie składników pasz dla poszczególnych grup hodowlanych owiec; - Przygotowywać dawki pokarmowe dla owiec; - Dobierać i obsługiwać maszyny i urządzenia do przygotowywania pasz; - Przechowywać pasze dla zwierząt w gospodarstwie zgodnie z zasadami; - Prowadzić wypas pastwiskowy; - Uprawiać rośliny z przeznaczeniem na paszę; - Wykonywać zabiegi uprawowe na łąkach i pastwiskach.

Z3 Zagospodarowywanie odchodów i odkażanie pomieszczeń oraz dezynfekowanie urządzeń	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady i przepisy obowiązujące w gospodarstwie w zakresie zagospodarowania odchodów i utylizacji odpadów produkcyjnych; - Sposoby usuwania odchodów owiec; - Zasady działania urządzeń do usuwania odchodów; - Metody zagospodarowywania odchodów;	- Stosować obowiązujące w gospodarstwie zasady i przepisy w zakresie zagospodarowania odchodów i utylizacji odpadów produkcyjnych; - Dobierać urządzenia do usuwania odchodów; - Obsługiwać urządzenia do usuwania odchodów; - Planować zagospodarowanie i zagospodarowywać odchody;

• Środki służące do odkażania pomieszczeń i urządzeń stosowanych w chowie owiec; • Zasady odkażania i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń stosowanych w chowie owiec; • Urządzenia do odkażania i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń stosowanych w chowie owiec; • Zasady, środki i procedury z zakresu <u>bioasekuracji</u>³.	• Dobierać środki służące do odkażania i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń stosowanych w chowie owiec; • Planować i wykonywać odkażanie i dezynfekcję pomieszczeń i urządzeń stosowanych w chowie owiec; • Obsługiwać urządzenia do odkażania i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń stosowanych w chowie owiec; • Stosować zasady, środki i procedury z zakresu bioasekuracji.
---	---

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Prowadzenie chowu i hodowli owiec

Kompetencja zawodowa Kz2: Prowadzenie chowu i hodowli owiec obejmuje zestaw zadań zawodowych Z4, Z5, Z6, Z7, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z4 Planowanie rodzaju i wielkości produkcji owczarskiej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Standardy dotyczące chowu i hodowli owiec prowadzące do uzyskania wysokiej jakości: wełny, mleka, mięsa, skór, serów; • Aspekty ekonomiczne i środowiskowe w produkcji owiec; • Wymagania i normy dotyczące chowu owiec, w tym przepisy dotyczące dobrostanu zwierząt; • Korzyści wynikające ze współpracy z instytucjami, organizacjami branżowymi, specjalistami i doradcami w zakresie chowu owiec.	• Zapewniać opiekę i właściwe warunki bytowania dla stada i wysoką jakość otrzymywanych: wełny, mleka, mięsa, skór, serów; • Wykorzystywać zasoby produkcyjne z uwzględnieniem opłacalności i zasad ochrony środowiska; • Planować proces chowu owiec zgodnie z wymaganiami i normami oraz przepisami prawa i przepisami w zakresie dobrostanu zwierząt; • Współpracować z instytucjami, organizacjami branżowymi, specjalistami i doradcami w zakresie chowu owiec.

Z5 Realizowanie chowu i hodowli owiec	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Rasy owiec występujące w chowie i hodowli; • Technologie stosowane w chowie owiec; • Metody ekologiczne chowu owiec; • <u>Przepisy zoohigieny</u>⁹ dotyczące chowu owiec; • Zasady żywienia owiec; • Techniki pozyskiwania mleka; • Przebieg laktacji owiec; • Sposoby pielęgnowania owiec; • Choroby owiec; • Zasady działania i obsługi maszyn i urządzeń wykorzystywanych w chowie owiec i produkcji mleka; • Zasady prowadzenia dokumentacji dotyczącej chowu owiec.	• Dobierać rasy i typy użytkowe owiec do chowu i hodowli; • Dobierać i stosować technologie chowu owiec; • Stosować ekologiczne metody chowu owiec; • Stosować przepisy zoohigieny w celu uniknięcia zagrożeń owiec i chorób odzwierzęcych; • Stosować właściwe zasady żywienia owiec; • Wykonywać dój mleka z uwzględnieniem zasad higieny; • Rozpoznawać kolejne etapy laktacji owiec; • Pielęgnować owce; • Rozpoznawać objawy chorobowe owiec; • Prowadzić dokumentację dotyczącą chowu owiec.

Z6 Planowanie rozrodu i prowadzenie odchovu jagniąt	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Przebieg cyklu płciowego owiec; • Zasady rozrodu owiec; • Zasady żywienia jagniąt; • Sposoby pielęgnowania jagniąt; • Choroby jagniąt; • Zasady znakowania jagniąt; • Zasady działania i obsługi maszyn i urządzeń wykorzystywanych podczas rozrodu i odchovu jagniąt; • Zasady prowadzenia dokumentacji dotyczącej chowu jagniąt; • Zasady prowadzenia <u>Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt</u>¹³.	• Określać etapy cyklu płciowego owiec; • Prowadzić rozród owiec; • Stosować właściwe preparaty i pasze w żywieniu jagniąt; • Pielęgnować jagnięta; • Rozpoznawać objawy chorobowe jagniąt; • Dobierać kolczyki i kolczykować jagnięta; • Obsługiwać maszyny i urządzenia wykorzystywane podczas rozrodu i odchovu jagniąt; • Prowadzić dokumentację dotyczącą chowu jagniąt; • Zgłaszać zwierzęta do Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt.

Z7 Organizowanie sprzedaży żywych zwierząt, mięsa, wełny, skór i serów	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Zasady przygotowania żywych zwierząt do transportu i sprzedaży; • Formy i przepisy dotyczące wprowadzania produktów pochodzenia owczego i owczarskiego na rynek; • Zasady prowadzenia <u>Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej</u>¹⁶; • Zasady działania <u>rynku rolnego</u>¹².	• Przygotowywać zwierzęta do transportu i sprzedaży; • Prowadzić sprzedaż zwierząt zgodnie z przepisami prawa; • Prowadzić sprzedaż produktów pochodzenia owczego i owczarskiego zgodnie z przepisami prawa; • Wykorzystywać Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej; • Prowadzić sprzedaż żywych zwierząt, mięsa, wełny, skór i serów na rynku rolnym.

3.4. Kompetencje społeczne

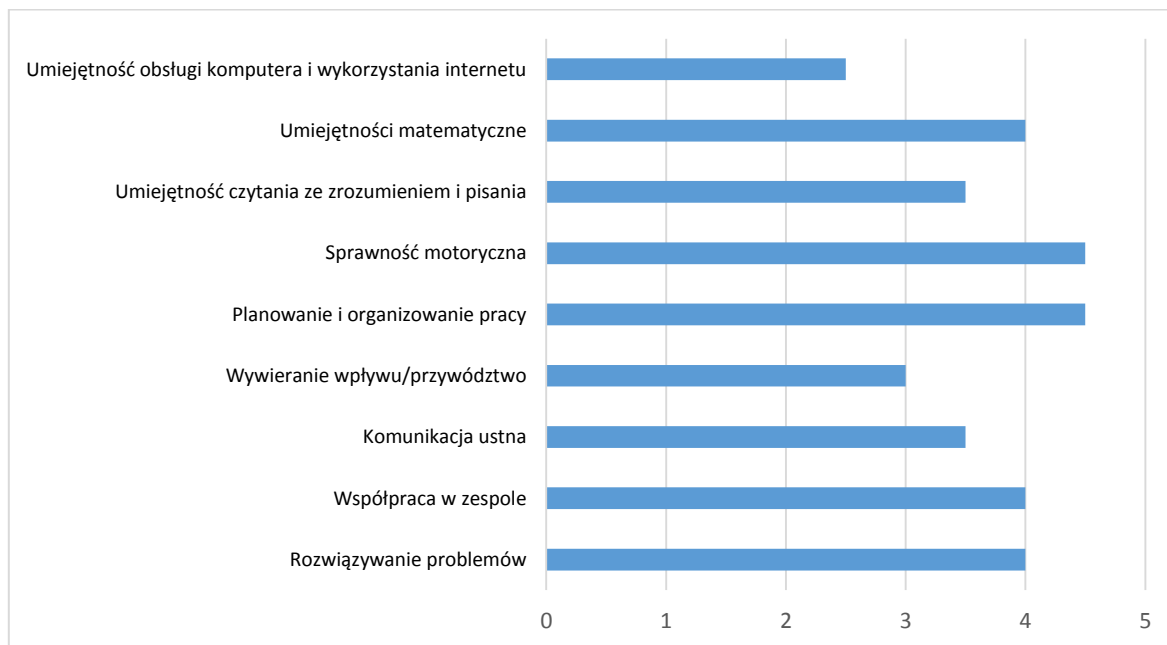
Pracownik w zawodzie **hodowca owiec** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Postępowania zgodnie z zasadami i przepisami dotyczącymi ochrony środowiska w zakresie podejmowanych zadań zawodowych hodowcy owiec.
- Podejmowania działania i współdziałania w zespole podczas wykonywania zadań zawodowych hodowcy owiec.
- Ponoszenia odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań oraz za sprawność urządzeń stosowanych w chowie i hodowli owiec.
- Dokonywania samooceny i weryfikacji własnego działania w zakresie realizowania zadań zawodowych hodowcy owiec.
- Rozwijania kompetencji osobistych i zawodowych, w tym ustawicznego aktualizowania wiedzy i podwyższania swoich umiejętności.
- Dostosowywania swojego zachowania do zmian w środowisku pracy.
- Wykonywania zadań zawodowych z uwzględnieniem dbałości o dobrostan zwierząt i etykę pracy zawodowej.

3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **hodowca owiec**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **hodowca owiec**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **hodowca owiec** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Hodowca owiec posiadający doświadczenie w wykonywaniu zadań zawodowych może pracować w fermach zajmujących się chowem i hodowlą owiec lub jako właściciel stada prowadzić je samodzielnie.

Obecnie (2019 r.) zapotrzebowanie na wykonujących zawód hodowca owiec jest zrównoważone i kształtuje się na stałym poziomie.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy:**

<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometr.zawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2019 r.) w ramach systemu edukacji zawodowej w Polsce nie prowadzi się kształcenia w zawodzie **hodowca owiec**.

Kształcenie w zawodach pokrewnych rolnik, technik rolnik lub technik agrobiznesu oferują branżowe szkoły I i II stopnia oraz technika.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe (dla osób dorosłych) w zakresie kwalifikacji: RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej i RL.16 Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej lub RL.07 Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie mogą organizować:

- publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe,
- niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych i prowadzące kształcenie zawodowe,

- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, centra kształcenia ustawicznego i zawodowego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego,
- instytucje rynku pracy prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową,
- podmioty prowadzące działalność oświatową na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców.

Kwalifikacje RL.03, RL.16 oraz RL.07 potwierdzają (również w trybie eksternistycznym) Okręgowe Komisje Egzaminacyjne.

Osoby, które uzyskały powyższe kwalifikacje, mają możliwość otrzymania również suplementu Europass (w języku polskim i angielskim), wydawanego na prośbę zainteresowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne (do dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe), co ma istotne znaczenie w przypadku poszukiwania pracy za granicą.

Hodowca owiec posiadający wykształcenie średnie może skorzystać z oferowanych przez uczelnie wyższe kierunków studiów licencjackich, magisterskich, np.:

- rolniczych,
- zootechnicznych,
- z zakresu zarządzania, ekonomii.

WAŻNE:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, które wchodzi w życie od 1 września 2019 r., ulegają zmianie dotychczasowe symbole kwalifikacji wyodrębnione w zawodach szkolnictwa zawodowego, na kody składające się z trzech wielkich liter, wskazujących na przyporządkowanie do jednej z 32 branż, występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego. Zmianie uległy również nazwy niektórych z dotychczasowych kwalifikacji. Nowa regulacja umożliwia prowadzenie kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub na kursach umiejętności zawodowych.

Szkolenie

Kandydaci do zawodu **hodowca owiec** oraz osoby wykonujące ten zawód mogą podnosić swoje kompetencje zawodowe poprzez kursy i szkolenia organizowane przez:

- centra, zakłady i ośrodki doskonalenia zawodowego,
- stowarzyszenia i organizacje branżowe,
- wyspecjalizowane instytucje komercyjne, organizacje branżowe,
- pracodawców zatrudniających hodowców owiec,
- firmy produkujące urządzenia stosowane w chowie owiec,
- firmy produkujące pasze i dodatki do pasz.

Przykładowa tematyka szkoleń może dotyczyć:

- wyboru rasy do hodowli,
- ekonomiki hodowli owiec,
- profilaktyki weterynaryjnej w stadach owiec.

Organizatorzy tych szkoleń potwierdzają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami/zaświadczeniami.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Wynagrodzenie (2019 r.) osób pracujących w zawodzie **hodowca owiec** w charakterze pracownika najemnego waha się najczęściej w granicach od 2500 zł do 5500 zł w miesięcznie brutto w przeliczeniu na pełen etat.

Zarobki hodowcy owiec, będącego równocześnie właścicielem farmy, uzależnione są od koniunktury na rynkach rolnych i bezpośrednio są związane z wielkością stada.

Poziom wynagrodzeń osób wykonujących zawód hodowcy owiec uzależniony jest od:

- szczegółowego zakresu zadań,
- wielkości, profilu i kondycji finansowej farmy,
- wykształcenia i stażu pracy,
- sytuacji na lokalnym rynku pracy,
- regionu Polski,
- koniunktury na rynku branżowym.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczegolach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **hodowca owiec** możliwe jest zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

Warunkiem niezbędnym do zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z niewielką dysfunkcją kończyn górnych (05-R), która nie wyklucza pracy przy obsłudze maszyn i urządzeń stosowanych w chowie owiec,

- z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych (05-R), która nie wyklucza pracy przy obsłudze maszyn i urządzeń stosowanych w chowie owiec,
- z wadami i dysfunkcją wzroku (04-O), w przypadku możliwości skorygowania ich szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi,
- z dysfunkcją narządu słuchu (03-L), pod warunkiem, że niepełnosprawność ta jest możliwa do skorygowania za pomocą aparatów słuchowych,
- z innymi rodzajami niepełnosprawności wynikającymi z chorób układu krążenia, oddechowego, pokarmowego, moczowo-płciowego i innych pod warunkiem, że praca nie wymaga znacznego wysiłku fizycznego lub jest zorganizowana w taki sposób, aby pracownik miał możliwość regularnego przyjmowania leków i dokonywania niezbędnych zabiegów pielęgnacyjno-medycznych (np. zastrzyków insulinowych).

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2019 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.03.2019 r.

- Rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. UE L 139 z 30.04.2004, s. 55).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2153, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1853).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 316).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. poz. 1663).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 860, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. poz. 622, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.).
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (M.P. poz. 276).

Literatura branżowa:

- Berdychowska G., Niemczyk J., Szklarski L.T.: Uwarunkowania i perspektywy rozwoju owczarstwa po akcesji do Unii Europejskiej, z uwzględnieniem stanu i sytuacji tego sektora na Mazowszu. Biuletyn owczarski Polskiego Związku Owczarskiego, Warszawa 2004.
- Dłużewski M., Dłużewska A.: Technologia żywności, cz. 1. Wydanie V. Format AB, Warszawa 2008.
- Dymnicka M., Sokół J.: Podstawy żywienia zwierząt. SGGW, Warszawa 2001.
- Gaworski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016.
- Gomringer Anne-Kathrin: Owce poradnik początkującego hodowcy. Delta W-Z, Warszawa 2014.
- Jamroz D., Buraczewski S., Kamiński J., Potkański A., Podkówka W., Chachułow J.: Żywienie zwierząt i paszoznawstwo. Tom 1- 3. PWN, Warszawa 2013.
- Kozera M., Ryś-Jurek R., Tabert M.: Podstawy wiedzy o rolnictwie i agrobiznesie. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań 2012.
- Niżnikowski R.: Hodowla, chów i użytkowanie owiec. Wydawnictwo Wieś Jutra, Warszawa 2011.
- Niżnikowski R.: Chów i hodowla owiec. SGGW, Warszawa 2003.
- Patkowska-Sokoła B., praca zbiorowa: Podstawy chowu i hodowli owiec. AR, Wrocław 2000.
- Prowadzenie produkcji zwierzęcej. Cz. 1 i Cz. 2. WSiP, Warszawa 2017.
- Rączkowski B.: BHP w praktyce. Wydanie XVII. ODDK, Gdańsk 2018.
- Rekiel A. (red.): Rolnictwo Cz. 1. Produkcja zwierzęca. Wiadomości podstawowe. Hortpress, Warszawa 2014.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.03.2019]:

- Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badania w Polsce: https://barometrzwodow.pl/userfiles/Barometr/2019/raport_ogolnopolski_pl.pdf
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Choroby odzwierzęce: http://www.poradnikzdrowie.pl/zdrowie/choroby-pasozytnicze/choroby-odzwierzece-zoonozy_35353.html
- Informatory o egzaminach potwierdzających kwalifikacje zawodowe: <https://cke.gov.pl/egzamin-zawodowy/egzamin-zawodowy-formula-2017/informatory/informatory-2>
- Informator dotyczący egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie rolnik: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/613003.pdf
- Informator dotyczący egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie technik rolnik: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/314207.pdf
- Informator dotyczący egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie Technik agrobiznesu 331402: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/331402.pdf
- Informator o kwalifikacji RL.03 Prowadzenie produkcji rolniczej: <https://www.kwalifikacjeczawodowe.info/s/3506/74628-Kwalifikacje-zawodowe/107879-RL03-Prowadzenie-produkcji-rolniczej.htm>
- Informator o kwalifikacji RL.16 Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej: <https://www.kwalifikacjeczawodowe.info/s/3506/74628-Kwalifikacje-zawodowe/107892-RL16-Organizacja-i-nadzorowanie-produkcji-rolniczej.htm>
- Informator o kwalifikacji RL.07 Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie: <https://www.kwalifikacjeczawodowe.info/s/3506/74628-Kwalifikacje-zawodowe/107882-RL07-Organizacja-i-prowadzenie-przedsiębiorstwa-w-agrobiznesie.htm>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Portal dotyczący hodowli owiec: <http://owczy.pl>
- Portal rolniczy: <http://www.farmer.pl>
- Portal rolniczy: <https://www.rynek-rolny.pl>
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: <http://kwalifikacje.edu.pl>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

7. SŁOWNIK POJĘĆ**7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)**

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.

Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.
Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.
Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Alergen	Czynnik bądź substancja, która powoduje reakcję uczuleniową. W zależności od drogi, jaką dostaje się do organizmu, można mówić o różnych rodzajach reakcji uczuleniowej (alergii). Wyodrębnia się alergię wziewną, pokarmową i kontaktową.	https://portal.abcdzrowie.pl/c-o-to-sa-alergeny [dostęp: 31.03.2019]
2	Budynki inwentarskie	Budynki przeznaczone do chowu i hodowli zwierząt w gospodarstwie rolnym.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Gaworski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016
3	Bioasekuracja	Wszelkie działania organizacyjne w gospodarstwie, których podstawowym celem jest zachowanie wysokiego statusu zdrowotnego stada.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://www.wodr.poznan.pl/powiaty/powiaty-r-z/zespoldoradczy-w-wolsztynskim/item/8319-bioasekuracja-gospodarstwie-rolnym [dostęp: 31.03.2019]
4	Choroby odzwierzęce	Choroby roznoszone przez zwierzęta lub przenoszące się na człowieka poprzez kontakt bezpośredni ze zwierzęciem albo poprzez surowce pochodzenia zwierzęcego.	http://www.poradnikzdrowie.pl/zdrowie/choroby-pasozytnicze/choroby-odzwierzece-zoonozy_35353.html [dostęp: 31.03.2019]
5	Chów	Planowa i kontrolowana działalność człowieka, polegająca na stworzeniu zwierzętom warunków do prawidłowego wzrostu, rozwoju i rozrodu.	https://szkolnictwo.pl/test,4,2467,10,Ch%C3%B3w_i_hodowla_zwierz%C4%85t-Sposoby_wykorzystywania_zwierz%C4%85t_cd [dostęp: 31.03.2019]
6	Dezynfekcja	Zabieg, który ma na celu wyniszczenie wszelkiego rodzaju mikroorganizmów chorobotwórczych, bakterii oraz wirusów. Usunięciu podlegają także wszelkie ich formy przetrwalnikowe. Rodzaje dezynfekcji wynikają ściśle ze środków użytych podczas zabiegów.	https://balcon.pl/dezynfekcja-definicja-metody-i-przeznaczenie [dostęp: 31.03.2019]
7	Dobrostan zwierząt	System chowu, zaspokajający podstawowe potrzeby zwierząt, głównie w zakresie: żywienia, dostępu do wody, niezbędnej przestrzeni życiowej, zapewnienia towarzystwa innym zwierzętom, leczenia, higieny utrzymania, mikroklimatu pomieszczeń i warunków świetlnych.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Gaworski M., Korpysz K.: Rolnictwo. Technika w rolnictwie. Cz. 8. Hortpress, Warszawa 2016
8	Hodowla	Planowa opieka nad wzrostem i rozwojem zwierząt, zabiegi mające na celu doskonalenie cech dziedzicznych hodowanych osobników.	https://pl.glosbe.com/pl/pl/hodowla [dostęp: 31.03.2019]
9	Przepisy zoohigieny	Przepisy prawne w zakresie higieny żywienia, pojenia i transportu zwierząt gospodarskich.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Rączkowski B.: BHP w praktyce, Wydanie XVII. Wydawnictwo ODDK, Gdańsk 2018

10	Rasa	Grupa osobników w obrębie gatunku, odznaczających się zespołem swoistych cech przekazywanych dziedzicznie.	https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/rasa.html [dostęp: 31.03.2019]
11	Reakcja alergiczna	Nadmierna reakcja organizmu przy kontakcie z alergenem (np. bakteriami, wirusami, środkami chemicznymi itp.).	https://portal.abcdzrowie.pl/reakcja-alergiczna [dostęp: 31.03.2019]
12	Rynek rolny	Ogół stosunków towarowo-pieniężnych występujących pomiędzy osobami, instytucjami, przedsiębiorstwami, realizującymi skup produktów od gospodarstw rolnych oraz prowadzących ich zaopatrzenie w różnorodne dobra i usługi.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Kozera M., Ryś-Jurek R., Tabert M.: Podstawy wiedzy o rolnictwie i agrobiznesie. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań 2012
13	System Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt	Rejestr zwierząt gospodarskich oznakowanych, tj. bydła, owiec, kóz i świń prowadzony przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w oparciu o zgłoszenia składane przez posiadaczy zwierząt.	https://www.arimr.gov.pl/identyfikacja-i-rejestracja-zwierzat/system-identyfikacji-i-rejestracji-zwierzat.html [dostęp: 31.03.2019]
14	Środki ochrony indywidualnej	Wszelkie środki noszone lub trzymane przez pracownika w celu ochrony przed jednym lub wieloma zagrożeniami związanymi z występowaniem niebezpiecznych lub szkodliwych czynników w środowisku pracy, w tym również wszelkie akcesoria i dodatki przeznaczone do tego celu.	http://www.ryzykozawodoweonline.pl/srodki-ochrony-indywidualnej-id13.html [dostęp: 31.03.2019]
15	Środki ochrony zbiorowej	Środki przeznaczone do jednoczesnej ochrony grupy ludzi, w tym i pojedynczych osób, przed niebezpiecznymi i szkodliwymi czynnikami występującymi pojedynczo lub łącznie w środowisku pracy, będące rozwiązaniami technicznymi stosowanymi w pomieszczeniach pracy, maszynach i innych urządzeniach.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Rączkowski B.: BHP w praktyce. Wydanie XVII. ODDK, Gdańsk 2018
16	Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej (ZSRIR)	Dane o poziomie cen artykułów rolno-spożywczych zbierane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ośrodki doradztwa rolniczego, izby rolnicze, rynki hurtowe i giełdy. Zebrane dane zamieszczane są w biuletynach informacyjnych Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej (ZSRIR) przygotowywanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.	https://www.gov.pl/web/rolnictwo/informacje-dotyczace-zintegrowanego-systemu-rolniczej-informacji-rynkowej [dostęp: 31.03.2019]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.